

ความมุ่งหวังของบิคารมารคาในเขตชนบทไทย
เกี่ยวกับการศึกษาของบุตร

นาวาอากาศโท นกคด คู่ประวัติ

001114

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมนุศาสตบัณฑิต

แผนกวิชาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๗

I15888757.

Aspirations of Thai Parents in Rural Thailand
Concerning Their Children Education

Wing Commander Nopadol Koomprawat

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Sociology)

Department of Social Studies

Graduate School

Chulalongkorn University

1974

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

Limon Limon

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

Asom ประธานกรรมการ

ก้องกานต์ สันต กรรมการ

วิจิตร กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ประจวบเหมาะ

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความมุ่งหวังของบิตามารคาในเขตชนบทไทย เกี่ยวกับการศึกษาของบุตร

ชื่อ นาวาอากาศโท นกคด คู่ประวัติ
แผนกวิชาสังคม

ปีการศึกษา ๒๕๑๖

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อศึกษาถึงความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรของประชากรไทยในชนบท โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบิตามารคาที่มีระดับต่าง ๆ กัน และปัจจัยซึ่งน่าจะมีอิทธิพลต่อความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร โดยมีสมมติฐานว่า

"ผู้ที่อยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จะมีความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรสูง ผู้ที่อยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมปานกลาง จะมีความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรสูง ส่วนผู้ที่อยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ จะมีความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรต่ำด้วย"

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคือ ข้อมูลจากการวิจัยของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและประชากรของประเทศไทย ในส่วนที่เป็นการวิจัยในเขตชนบท ดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ โดยนิสิตทั้งในชั้นปริญญาบัณฑิตและมหาบัณฑิต ซึ่งได้นานการอบรมในหน้าที่พนักงานสำรวจ การสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนและภริยา และสตรีที่สมรสแล้วในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างอายุไม่เกิน ๖๐ ปี ได้ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร โดยใช้วิธีการทางสถิติศาสตร์ และคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาปรากฏว่า ปัจจัยด้านประชากรที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร พบว่า ความมุ่งหวังของบิดามารดาที่เกี่ยวกับการศึกษาของบุตรนั้นจะลดลงตามจำนวนบุตรของแต่ละครอบครัวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่ของบิดามารดาที่มีอายุระหว่าง ๓๐ - ๓๕ ปี จะมีความมุ่งหวังให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไปสูงกว่าบิดามารดาที่มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี และบิดามารดาที่มีอายุสูงกว่า ๔๐ ปีขึ้นไป ส่วนครอบครัวที่ต้องการจะมีบุตรเพิ่มนั้นส่วนใหญ่มีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไปสูงกว่าครอบครัวที่ไม่ต้องการจะมีบุตรเพิ่มเพียงเล็กน้อย

ผลการศึกษาปัจจัยทางสถานเศรษฐกิจ พบว่า มีผลต่อความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรเป็นอย่างมาก ส่วนใหญ่ครอบครัวที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจสูงจะมีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับสูง คือชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป ครอบครัวที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จะมีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับต่ำ คือระดับชั้นประถมศึกษา ครอบครัวที่มีอาชีพเป็นเกษตรกรส่วนใหญ่จะให้บุตรของตนได้รับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ครอบครัวที่มีอาชีพรับราชการและค้าขายมีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป เป็นส่วนใหญ่

ปัจจัยทางด้านสังคมปรากฏว่า การศึกษาของบิดามารดามีความสัมพันธ์กับความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ครอบครัวที่มีการศึกษาในระดับชั้นต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ ๔ หรือไม่เคยได้รับการศึกษาเลย จะมีความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรในระดับชั้นต่ำ คือส่วนใหญ่มีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาแคะระดับชั้นประถมศึกษา ครอบครัวที่มีระดับการศึกษา ป.๔ ขึ้นไป ส่วนใหญ่มีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป

ส่วนการติดต่อกับโลกภายนอกก็ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กับความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร กล่าวคือ ครอบครัวที่บิดาเดินทางไปติดต่อกับเขตเมืองถี่ ส่วนใหญ่มีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ในทำนองเดียวกันนี้ที่ผู้อาศัยของครอบครัวก็มีผลต่อความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ครอบครัวที่

อยู่ใกล้กับเขตเมืองสวนใหญ่ต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป ส่วนครอบครัวที่อาศัยอยู่ไกลที่ชุมชนสวนใหญ่จะมีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษา

สรุปผลที่ได้จากการศึกษาคือ ครอบครัวที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง กับครอบครัวที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมปานกลาง จะมีความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรสูง ครอบครัวที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ จะมีความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรต่ำ ดังนั้น ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจสังคมและประชากรของคนไทยในชนบทจึงอาจมีผลต่อความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรเป็นอย่างมาก

Thesis Title Aspirations of Thai Parents in Rural Thailand
Concerning Their Children Education.

Name Wing Commander Nopadol Koomprawat,
Department of Social Studies

Academic year 1973

ABSTRACT

The purpose of this study is to analyze the aspirations of Thai parents in rural Thailand concerning their children education. Analysis was done by comparing Thai parents of different economic and social strata and the various factors affecting their aspirations for children's education.

The hypothesis is:

"Parents of high economic and social status usually have high aspirations for their children's education. Parents of low economic and social status tend to have low aspirations for their children's education level"

The data used in this study were taken from the National Longitudinal Survey of Social, Economic and Demographic Change in Thailand, Chulalongkorn University, April - May 1969. The sample is a stratified selection of 1:2000 of all households in rural areas. Data collection was done by administering questionnaires to heads of

households and their wives, and also all ever - married women in the family. In addition, this study also emphasizes relationships between various factors and the aspirations for children's education.

It was found in this study that the parents' aspirations for children's education was affected by demographic, social and economic factors. The demographic factor that most strongly affected the aspirations for children's education was the number of living children. It was found that the aspirations for children's education decreased with the increase in the number of living children in the family. It was also found that the middle aged parents of about 30 - 39 years old had greater aspiration for children's education than parents of the younger and older age groups. The majority of parents who did not wish to have additional children did not show any aspirations for children's education where as those who desired additional children wanted their children to receive at least secondary school education.

The economic factor that strongly affected the aspirations for children's education was family wealth. Degree of aspirations for children's education increased beyond primary education with the increase of family income. It was found that family occupation was related to the aspiration for children's education. Generally agricultural families' aspirations limit their children's education only primary school. Civil servants and businessmen wanted their sons to continue higher education beyond level indicated by agricultural family .

Concerning social factors, it was found that there was a close relationship between level of parents education and aspiration for children's education. Aspiration for children's education was lower among parents who had primary education than among those who had high school education. Moreover, the husband's contact with the outside world also affected the aspirations for children's education. The aspiration for children's education increased with the frequency of contact with the urban areas.

In conclusion, this study showed that the level of parents' aspiration for children's education increased proportionately to the number of living children, family wealth, parents' education level, and family occupation. Thus we can presume that the aspirations of Thai parents in rural Thailand concerning their children's education are affected by all the factors mentioned in this study.

กิติกรรมประกาศ

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอแสดงความขอบคุณอย่างยิ่งต่อสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้ข้อมูลเพื่อทำการวิจัยสำหรับการศึกษาในชั้นปริญญาโท วัตถุประสงค์ ขอรบกวนขอพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ ผู้อำนวยการสถาบัน ประชากรศาสตร์ ซึ่งเป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาและให้ ความช่วยเหลือในด้านการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการดำเนินงาน การเขียนวิทยานิพนธ์อยู่ตลอดเวลา รวมทั้งอาจารย์นิพนธ์ เทพวัลย์ แห่งสถาบันประชากร ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือแนะนำวิธีการและขั้นตอนของการ วิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนขอแสดงความขอบคุณต่อศาสตราจารย์ พันโท เลื่อม ธีระเนนท อาจารย์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้ความช่วยเหลือแนะนำและ ตรวจสอบเกี่ยวกับการทำโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นอย่างดี ขอแสดงความขอบพระคุณ กรรมการผู้ตรวจวิทยานิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วยศาสตราจารย์เกษม อุทยานิน ประธานกรรม การตรวจวิทยานิพนธ์ อาจารย์เทียนฉาย กิระนันท์ แห่งสถาบันประชากรศาสตร์ กรรมการ ตรวจวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนได้เสียสละเวลาในการ ตรวจวิทยานิพนธ์นี้ ขอขอบคุณต่ออาจารย์ ดร. จอห์น โนเคล ที่ปรึกษาของสถาบันประชากร ศาสตร์ อาจารย์ ดร. สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ และอาจารย์พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ ที่ได้ช่วย แนะนำแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณต่ออาจารย์สุดสวาท คิศจโรจน์ และอาจารย์ วรรณิการ์ อักษรกุล ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการค้นคว้าหาข้อมูลของสถาบันประชากรศาสตร์ เพื่อนำมาศึกษาและวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณต่ออาจารย์สุวินชา ชมราช เลขาธิการของสถาบัน ประชากรศาสตร์ ที่ได้ช่วยประสานงานและอำนวยความสะดวกทำให้การศึกษาในครั้งนี้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจนอาจารย์ของสถาบันประชากรศาสตร์ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ภัสสร ติมานนท์ อาจารย์นพวรรณ จงวัฒนา และอาจารย์มาลินี ชุ่มพฤษ ที่ได้ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการค้นคว้าเอกสารอันเป็นส่วนประกอบของการวิจัย

ขอขอบพระคุณต่อทุก ๆ ท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อันประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ทุกระดับแห่งศูนย์ประมวลผลด้วยเครื่องจักรแห่งประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ลงรหัส และเจ้าหน้าที่ธุรการของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา

ในที่สุดนี้ ผู้ศึกษาใคร่ขอถึงความกรุณาของผู้ที่ได้อ่านนามมาแล้วข้างตนด้วยความซาบซึ้ง ซึ่งแต่ละท่านและหน่วยงานมีความสำคัญยิ่งในทุก ๆ ด้านที่ได้ให้ความช่วยเหลือให้ผู้เขียนสามารถเสนอวิทยานิพนธ์ได้สำเร็จ จึงได้ขอแสดงความขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้อีกครั้งหนึ่ง

สารบัญ

๒

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ญ
รายการตารางประกอบ	ฐ
บทที่	
๑. บทนำ	๑
๒. วิธีการวิจัย	๓
๓. ปัจจัยทางค่านิยมประชากรที่อาจยังผลต่อความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร	๑๖
๔. ปัจจัยทางค่านิยมเศรษฐกิจที่อาจยังผลต่อความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร	๓๓
๕. ปัจจัยทางค่านิยมสังคมและจิตวิทยาที่อาจยังผลต่อความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร	๕๐
๖. สรุปการวิจัยและเสนอแนะ	๗๐
บรรณานุกรม	๗๓
ประวัติการศึกษา	๗๔

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
๑. อัตราส่วนร้อยละของชายและหญิงตัวอย่างแต่ละกลุ่มอายุ.....	๑๒
๒. อัตราส่วนร้อยละของชายและหญิง จำแนกตามระดับการศึกษา.....	๑๓
๓. อัตราส่วนร้อยละของอาชีพ ของหัวหน้าครัวเรือน.....	๑๔
๔. อัตราส่วนร้อยละของฐานะทางเศรษฐกิจของหัวหน้าครัวเรือน.....	๑๕
๕. อัตราส่วนร้อยละของความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร จำแนกตามจำนวนบุตรของหัวหน้าครัวเรือน.....	๑๘
๖. อัตราส่วนร้อยละของความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร จำแนกตามกลุ่มอายุของบิดา.....	๒๑
๗. อัตราส่วนร้อยละของความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร จำแนกตามกลุ่มอายุของมารดา.....	๒๒
๘. อัตราส่วนร้อยละของความคิดว่าควรจะให้บุตรได้เรียนต่อในชั้นสูงขึ้นไป จำแนกตามกลุ่มอายุของบิดา.....	๒๔
๙. อัตราส่วนร้อยละของความคิดว่าควรจะให้บุตรได้เรียนต่อในชั้นสูงขึ้นไป จำแนกตามกลุ่มอายุของมารดา.....	๒๖
๑๐. อัตราส่วนร้อยละของจำนวนบุตรที่คิดว่าเหมาะสมของสตรีอายุ ๑๕-๔๕ ปี ในเขตชนบท.....	๒๘
๑๑. อัตราส่วนร้อยละของความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร จำแนกตามความต้องการบุตรเพิ่มและ จำนวนบุตร.....	๓๑
๑๒. อัตราส่วนร้อยละของความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร จำแนกตามจำนวนครั้งการย้ายถิ่นของครอบครัว.....	๓๖

๑๓. อัตราร้อยของความมุ่งหวัง เกี่ยวกับการศึกษาของบุตร
 จำแนกตามกลุ่มอาชีพของบิดา..... ๕๐

๑๔. อัตราร้อยของความคิดว่าควรจะให้บุตรได้เรียนต่อในชั้นสูงขึ้นไป
 จำแนกตามกลุ่มอาชีพของบิดา..... ๕๑

๑๕. อัตราร้อยของความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร
 จำแนกตามระดับฐานะของครอบครัว..... ๕๒

๑๖. อัตราร้อยของความคิดว่าควรจะให้บุตรได้เรียนต่อในชั้นสูงขึ้นไป
 จำแนกตามระดับฐานะของครอบครัว..... ๕๖

๑๗. ก. อัตราร้อยของความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร
 จำแนกตามจำนวนเนื้อที่ถาวรของหัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ
 เกษตรกรรม..... ๕๔

๑๗ ข. อัตราร้อยของความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร
 จำแนกตามการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินของหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้
 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม..... ๕๔

๑๘. อัตราร้อยของความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร
 จำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา..... ๕๕

๑๙. อัตราร้อยของความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร
 จำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา..... ๕๕

๒๐.	อัตราส่วนร้อยละของความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร จำแนกตามความถี่ของถิ่นอาศัยกับเขตเมือง.....	๕๘
๒๑.	อัตราส่วนร้อยละของความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร จำแนกตามความถี่ของบิดาที่ไปติดต่อกับเขตเมือง.....	๖๐
๒๒.	อัตราส่วนร้อยละของความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร จำแนกตามผู้มีหน้าที่ตัดสินใจให้การศึกษาแก่บุตร.....	๖๔
๒๓.	อัตราส่วนร้อยละของความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร จำแนกตามผู้มีส่วนสำคัญในการใช้เงินของครอบครัว.....	๖๘